

Økonomiske kriser som drivkraft for innovasjon og grønn omstilling

Taran Thune

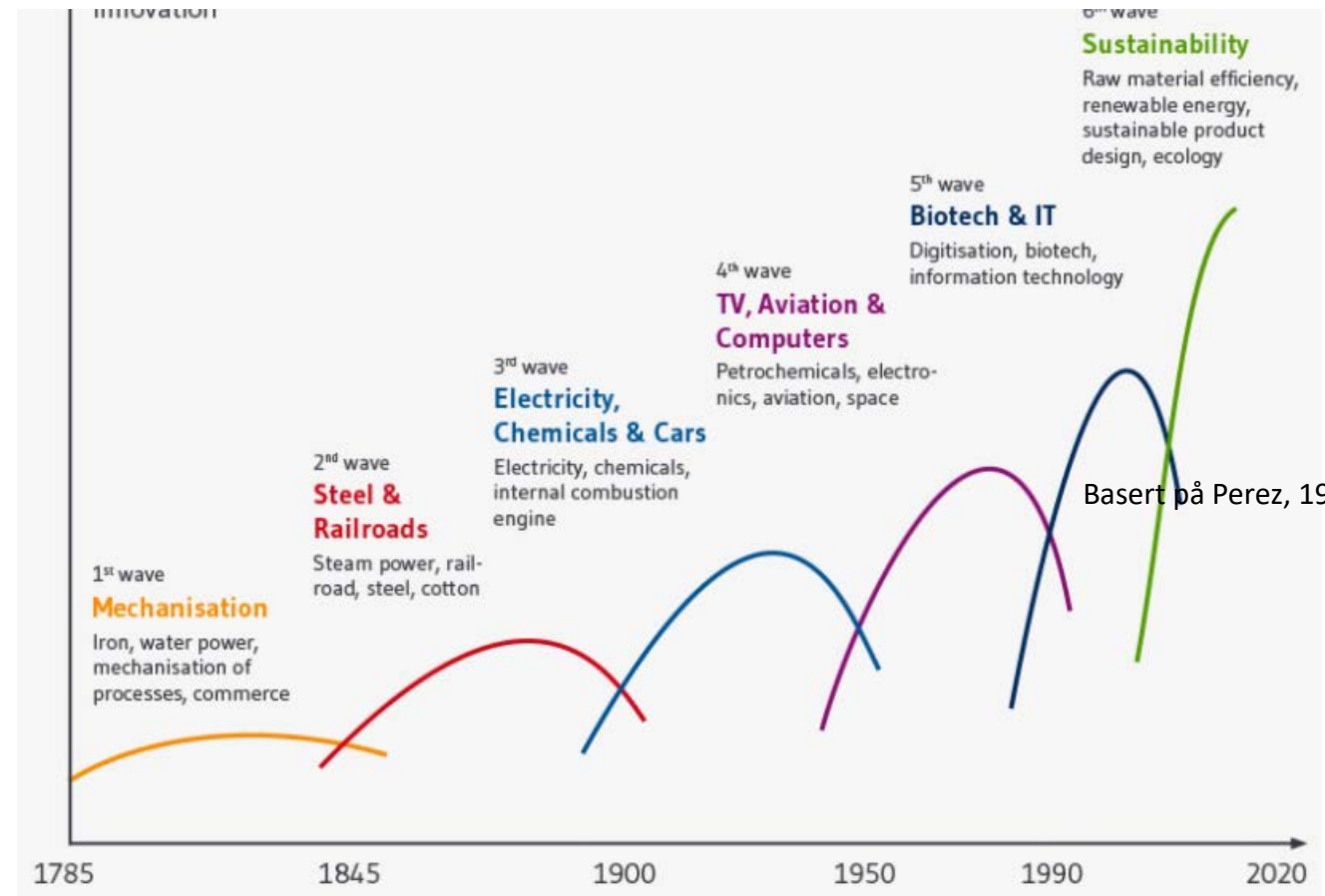
Professor TIK & senterleder INTRANSIT

taranmt@tik.uio.no

Kriser og omstilling

- Et kjernetema i innovasjonsstudier
  - Joseph Schumpeter og kriser som “kreativ destruksjon”
  - Studier av “long waves” på 1970-80 tallet,
  - Kriser som innebygget i økonomisk utvikling, oppstår som et resultat av rivende teknologisk utvikling (Perez, 1982)
- To hovedhypoteser
  - Kriser utløser/modner innovasjonspotensial (Mensch, 1975)
  - Kriser bremser innovasjon, spes. kapitalintensiv og radikal innovasjon (Freeman et al., 1982)

Konsekvenser av finanskrisen på innovasjon

- Effekter av finanskrisen (2008/09) på innovasjon – sentrale funn
  - Innovasjonsaktive selskaper rammes hardt av økonomiske kriser (Antonioli & Montresor, 2019; Archibugi & Filippetti, 2011).
  - Rammer ulikt, og respons avhenger av bedrifters størrelse, modenhet og innovasjonskapasitet (pre-krise).
  - Unge, FoU-intensive selskaper er dem som oftest fortsetter å investere i innovasjon i krietider, men er mest avhengig av offentlig støtte
  - Sektorens modenhet/innovasjonssystemets modenhet påvirker evnen til å mobilisere støtte til innovasjon i krietider (Skålholt & Thune 2014, Archibugi & Filippetti, 2011).

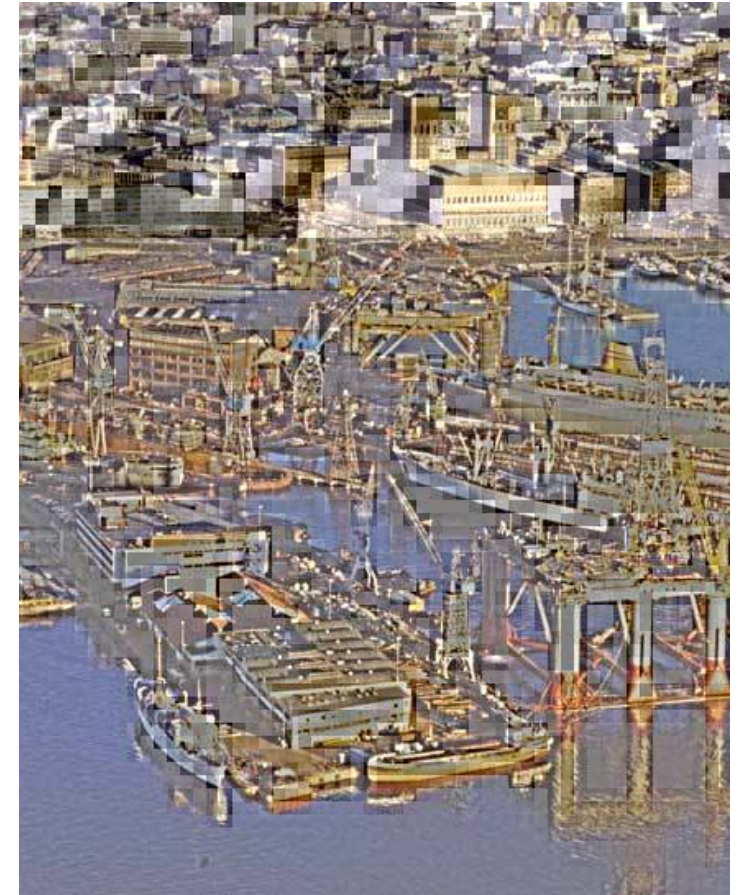

Krisehåndtering i norsk næringsliv – noen erfaringer

Flere viktige norske næringer opplever sykliske endringer i sine markedsbetingelser (råvarepriser, etterspørsel etc), ikke minst maritim sektor og olje/gass

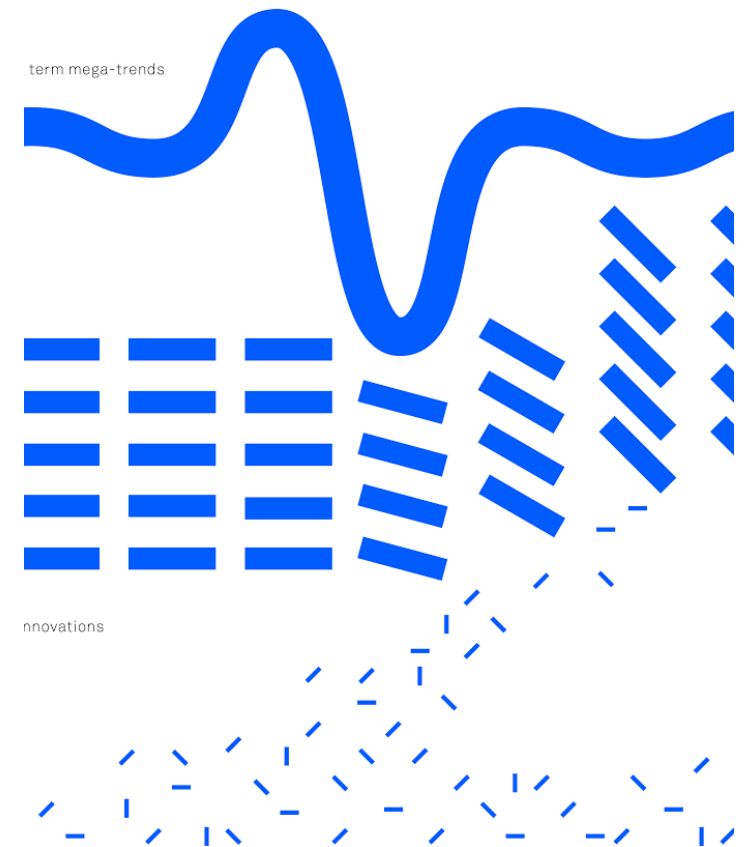
Hvordan “bruker” slike bransjer kriser og hva kan vi lære av dette?

- Kriser betyr mer “slack” – frigjør tid til utviklingsarbeid
- Kriser betyr kostnadskutt og effektivisering (prosessinnovasjon)
- Kriser betyr mobilisering av interessenter og “støtteapparatet” (konsolidering og oppstart/utvidelse av støtteordninger)

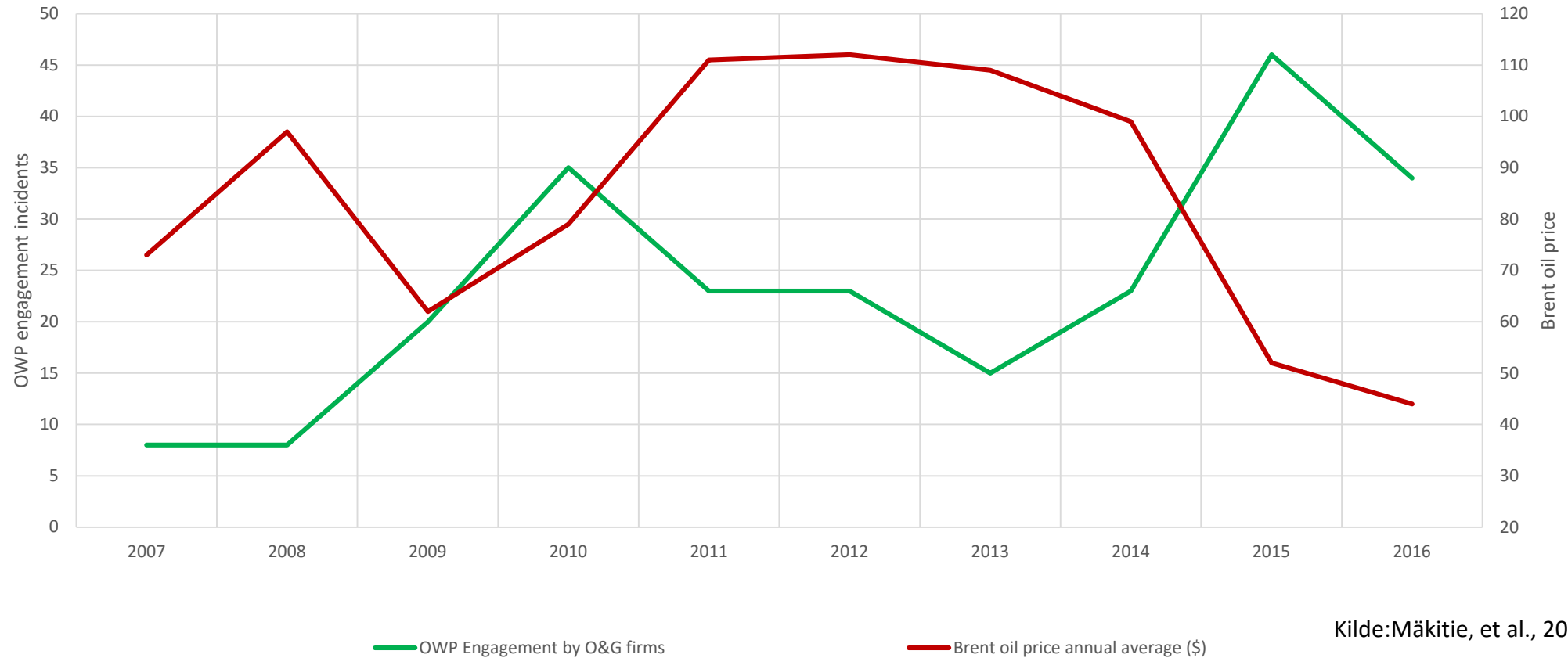

Kriser og grønn omstilling

- Kriser og “destabilisering” av eksisterende systemer
- Erfaringer viser primært kortsiktig tilpasning til kriser (Geels, 2013; Mäkitie et al., 2019)
- Mye sjeldnere langsiktige endringer i grønnere retning, med mindre det sammentreffer med vesentlige endringer i rammebetingelser (f.eks. utfasing av kull) (Turnheim & Geels, 2012)

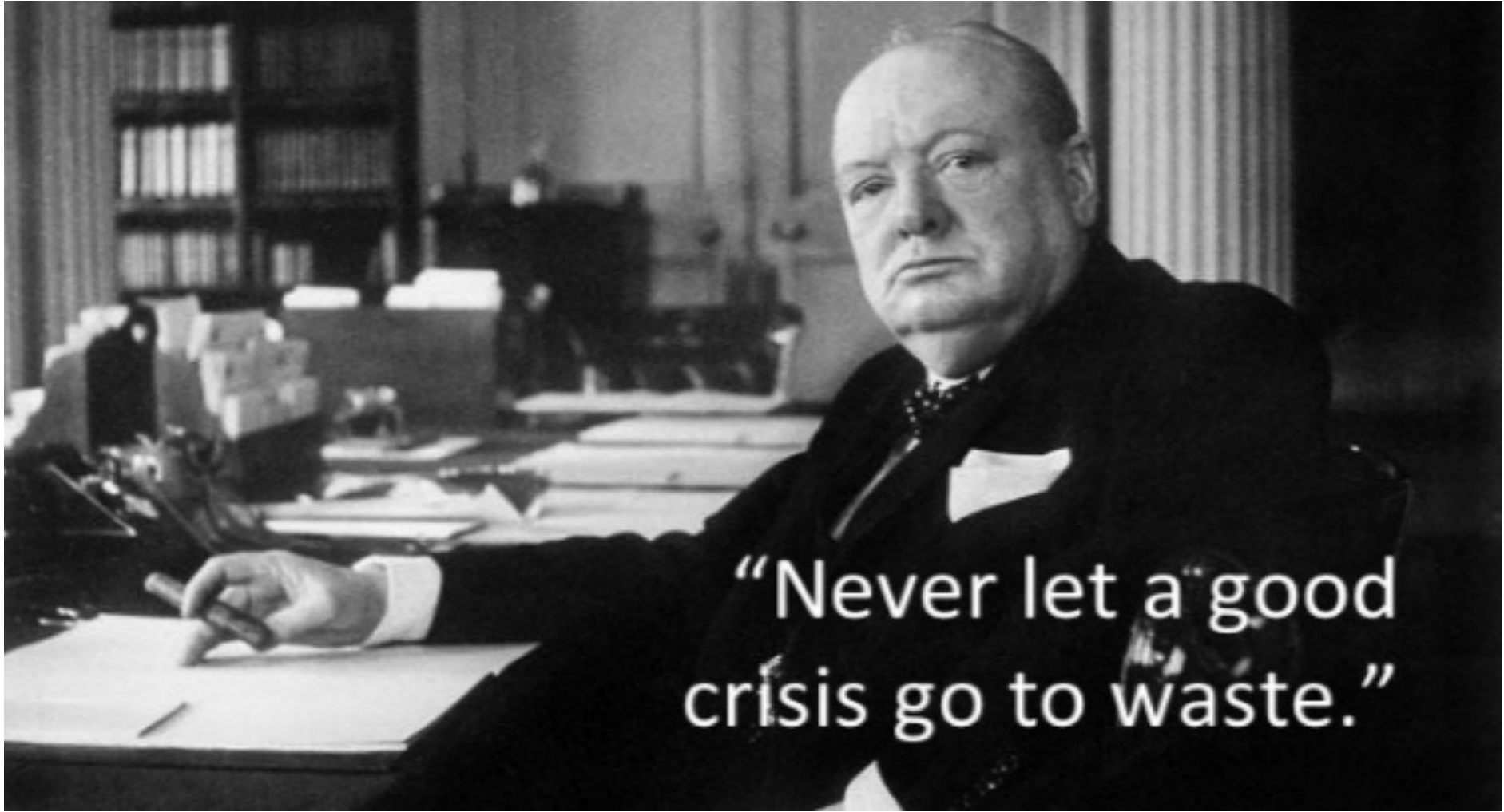
Kriser og grønn omstilling – et eksempel fra olje og gass

Kilde:Mäkitie, et al., 2019

Oppsummering – tre lærdommer

1. Kriser spiller en viktig rolle for innovasjon og omstilling
2. Innovasjon som krisetilpasning er ofte av kortvarig karakter og primært rettet mot prosessinnovasjon og effektivisering
3. Det er ikke gitt at kriser utløser innovasjon og omstilling, men kan skape en åpning for en intervensjon i innovasjonssystemet som kan vippe omstillingen i en ønsket retning

“Never let a good crisis go to waste.”